

tudnak; van azonban viszont nagyon sok olyan dolog is, a melyről nincs világos képünk, s a melynek magyarázatát alkalom adtán nagyon nehéz megtalálnunk. Olyanok számára pedig, kik a könyvre vonatkozó ismereteket most akarják megszerezni, nagyon melegen ajánlható kézikönyv, mert világosan, áttekinthetően s könnyed modorban tárja elénk azt a tárgyat, a mely önmagában véve elég száraz.

Dr. Grün Albert.

Albert Cim. *Une bibliothèque. L'art d'acheter les livres, de les classer, de les conserver et de s'en servir.* Paris. 1902. Ernest Flammarion. XII, 488 l. 8-r. Ára 10 fr.

Franciaország könyvtártani irodalma az elmúlt évben ismét gyarapodott egy kedvesen megírt, szinte hézagpótló művel. Rövid hat év alatt ez már a negyedik ily tárgyú munka s ha mégis hézagpótlónak neveztük, az abban leli magyarázatát, hogy e négy könyv mindegyike a közönség más-más körének van szánva s ennek megfelelően más-más szempontból választja meg s dolgozza fel az anyagot. Mig *Graesel* bibliotheconomiájának francia átdolgozása szinte kizárólag a szakköröknek szólva, a könyvtári ismeretek magasabb, tudományos rendszerezésével tűnik ki, addig *Maire* kézikönyve elsősorban a francia egyetemi könyvtárak számára íratott, *Rouveyre* tizkötetes munkája pedig a gazdag bibliofílek, sőt bibliomanok előkelő, de gyakran beteges társaságát szolgálja. Ezekkel szemben *Albert Cim* főleg a *tanuló ifjuságnak* szánta könyvét. »Első sorban — úgymond — ezekre a buzgó, de alázatos ujonczokra gondoltam, kiket Fortuna asszony nem igen kegyel s a kik szerény könyvtárak gyarapítására és rendben-tartására csakis szűkös összegeket áldozhatnak.« Tudtunkkal — újabban — ez az első ily fajta kísérlet s mint ilyen, bizton megérdemli hogy röviden foglalkozzunk vele.¹

Az első bevezető fejezet a könyvgyűjtés és olvasás nemes szenvedélyéről szól. Szerző e részben — a francziáknál szokásos szellemességgel — cseveg a könyvek egykori drágaságáról s mostani, viszonylagos olcsóságáról; azután ismerteti két hatalmas vetélytársát, az ujságot és a sportot, melyek túltengése komoly veszedelembé dönti a könyvvásárlás kedves erényét s végül híres embereknek a kikölcsönzés létjogosultságáról elhangzott nézeteit köti bokrétába. — A II—V. fejezet azután magával a könyvvel, annak külső kellékeivel foglalkozik. Először a papirosról beszél, az aránylag szűk téren (37—63. ll.) ügyesen összefoglalva mindazt a mit a laikus *amateur*-nek történeti fejlődéséről, gyártása módjairól, különböző fajairól, e fajok előnyeiről és hátrányairól tudnia kell, miközben azonban több oly részletre is kiterjeszkedik,

¹ Az első munka különben, mely a lyceumi növendékekre is figyelemmel volt, mintegy száz év előtt (1806.) jelent meg, *C. F. Achard* tollából.

melyek az előszóban jelzett, vékonypénzű közönséget aligha érdeklik, s inkább csak a dús gazdag, gyakran beteges bibliománnak, semmint az igazi tudományszomjtól sarkalt ifjúságnak való. — Ezután a formátumra tér át, ismerteti fajait, régibb s újabb meghatározását és elnevezéseit, szerepét a könyvek felállításánál s végül viszonyát a tartalomhoz meg az olvasóhoz. Az alakról szólva végez egyúttal azon szakkifejezésekkel is, melyek a könyv alakjának leírásakor a bibliographiában közkeletűek. A következő fejezet a nyomtatásnak van szentelve. Ismerteti a különböző betűtípusokat, azok előnyeit vagy hátrányait, beszél a nyomdafesték sokféle fajáról, a *clichékről*, a helyes és helytelen lapszámozásról, hangsúlyozza a nyomtatványok keltezésének fontosságát s habár csak jegyzet alakjában, bővebben kitér a korrektúra fárasztó munkájára is. E fejezet olvasásakor leginkább az ötlött szemünkbe, hogy *Cim* tárgyának történeti oldalát nem is érinti. Pedig úgy hisszük nem lett volna fölösleges az ilyen, első sorban a serdülő ifjúságnak szóló könyvtárban a nyomdászat történeti fejlődését legalább vázlatosan megrajzolni. E helyett inkább elmaradhattak volna a már említett s lépten-nyomon előforduló bibliofilkedő kitérések. A történeti rész teljes hija jellemzi a következő szakaszt is, melyben a könyvkötés technikájával foglalkozik.

Ezzel végzett a könyv külsejével s egy újabb fejezetben a vásárlandó munkák helyes megválasztásáról szól. Ifjabb *Plinius* híres mondásából indulva ki, legfőbb elvül azt állítja élénk, hogy úgy az írókat mint kiadásait nagyon meg kell válogatnunk. Elsősorban a lexikális és összefoglaló munkák fontosságát emeli ki, melyek kellő száma nélkül komoly munkához használható magánkönyvtár el sem képzelhető; azután a klasszikusok különféle kiadásait ismerteti kritikai megjegyzések kíséretében s végül az antikvárok poros helyiségeiben való kutatás gyönyörét és hasznát ecseteli. A következő VII. fejezetben a könyvek elhelyezésére szolgáló helyiségek, szekrények s polczok különböző fajait, továbbá a felállításnál követhető irányelveket ismerteti. A VIII. szakaszban a katalogus készítéséről a könyvek jelzéséről s bibliografiai osztályozásáról beszél. Az utolsó részben pedig a könyvtár tisztántartásáról, a régi könyvek kijavításáról, ellenségeiről s helyes használatáról világosítja fel az ifju olvasókat. A munkának majd egy negyed részét a terjedelmes függelék képezi, mely az inkunabulumokban leggyakrabban előforduló rövidítések, a latin szakkifejezések, számjelzések és városnevek, továbbá a typografiai jelek betűsoros magyarázatát és a legfőbb könyvészeti munkák kritikai lajstromát foglalja magában.

A mű használatát igen megkönnyíti a pontosan egybeállított név- és tárgymutató, melynek pusztá átlapozása is meggyőzhet

Cim könyvének gazdag tartalmáról, míg a szöveg kedves hangú előadása és érdekes irányzata a francia akadémia koszorúját igazolja.

Dr. Gulyás Pál.

FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

I.

HAZAI FOLYÓIRATOK.

Az **Egyetemes Philologiai Közlöny XXVI. évfolyamának 8. füzetében** (1902. október) *Czeizel János* ismerteti *Dayka Gábor* 1813-ban kiadott verskötetének *Batsányi János* jegyzeteit magában foglaló s a M. Nemz. Múzeum könyvtárában őrzött példányát. — A 9. füzetben (1902. november) *Gyulai Ágost* bevezető tanulmánya olvasható a nem sokára megjelenő magyar Shakespeare bibliográfiához.

Az **Erdélyi Múzeum XIX. kötetének 8. füzetében** (1902. október 15) *Dr. Kis Ernő* ismerteti *Bölöni Farkas Sándor* naplójegyzeteit az 1834—5-iki erdélyi országgyűlésről — A 9. füzetben (1902. november 15) *Márki Sándor* ismertetése olvasható *Naményi Lajos*nak a nagyváradi nyomdászat történetét tárgyaló dolgozatáról. — A 10. füzetben (1902. december 15) *Mátrahegyi* ismerteti *Dr. Rácz Lajos*nak az *Überweg-Heinze*féle bölcsészettörténetben megjelent dolgozatát a magyar bölcsészeti irodalom multjáról és jelenéről.

A **Grafikai Szemle XII. évfolyamának 10., 11. és 12. számaiban** (1902. szeptember, október, november) *Firtinger Károly* a nagyváradi nyomdászat történetét vázolja *Naményi Lajos* dolgozata nyomán. A 11. számban ezenkívül *Faragó* ismertetése olvasható *Ráth György*-féle *Iparművészet* könyvéről.

Az **Irodalomtörténeti Közlemények XII. évfolyamának 4. füzeté** a következő tartalommal jelent meg: *Bayer József*, *Balkay Pál* festő életrajza, — *Kőrösi Sándor*, *Zrinyi* és *Machiavelli* (4. befejező közlemény.) — *Csiszár Ernő*, A magyar protestans zsoldárköltészet a XVI. és XVII. században (4. közlemény.) — *Dr. Szimyei Ferencz*, *Nagy Ignác* (4. befejező közlemény.) — Adattár: *Dékány Kálmán*, *Kazinczy Ferencz* följegyzései (3. befejező közlemény.) — *Vértesy Jenő*, Adatok *Amade László* életéhez (4. befejező közlemény.) — Irodalomtörténeti repertorium *Hellebrant Árpád*-tól.

A **Századok XXXVI. évfolyamának 9. füzetében** (1902. november 15.) *Naményi Lajos*, ismerteti *Margalics Ede Horvát* történelmi repertoriumát. — A 10. füzetben (1902. december 15.) *Horváth Ignác*, ismerteti *Fr. Schuller Schrifsteller* *Lexicon der Siebenbürger Deutschen* című művének 4-ik kötetét.